

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησης 149/2020

**ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Τμήμα Γ')**
Συνεδρίαση της 28^{ης} Σεπτεμβρίου 2020

Σύνθεση

Προεδρεύων : Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Αντιπρόεδρος Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, λόγω κωλύματος της Προέδρου, κας Βασιλικής Δούσκα.

Μέλη : Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αδαμαντία Καπετανάκη, Κυριακή Παρασκευοπούλου, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Αικατερίνη Γαλάνη, Ευάγγελος Μαρίνης, Νικόλαος Μουκαζής, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Μαρία Παπίδα, Πάρεδρος Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμ. πρωτ. Φ277/50/ΕΠ2956/Ε2/25-02-2020 έγγραφο της Γενικής Γραμματείας Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής, Γενικής Διεύθυνσης Εκπαιδευτικού Προσωπικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Διεύθυνσης Διοίκησης Εκπαιδευτικού Προσωπικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Τμήματος Γ'.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται, εάν, μετά τον θάνατο εκπαιδευτικού τελούντος σε αυτοδίκαιη αργία λόγω ποινικής δίωξης για έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας, δύναται να επιστραφούν οι αποδοχές αργίας, που παρακρατήθηκαν, καθόσον η ποινική του υπόθεση δεν έχει τελεσιδικήσει, κατόπιν άσκησης εφέσεως εκ μέρους του εκπαιδευτικού κατά της πρωτόδικης

καταδικαστικής απόφασης, και σε περίπτωση θετικής απάντησης, μέσω ποιας διαδικασίας.

*****

Για το ανωτέρω αναφερόμενο ερώτημα το Γ' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους γνωμοδότησε ως εξής :

Ιστορικό.

Από το έγγραφο της ερωτώσας Υπηρεσίας και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό :

1. Από την ΑΒΜ Α17-585/ΕΓ317-134 δικογραφία που σχηματίστηκε σε βάρος του Γ.Α., υπαλλήλου της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφερειακής Ενότητας Καρδίτσας, προκύπτει ότι ασκήθηκε ποινική δίωξη κατ' αυτού για την πράξη της κατάχρησης ανηλίκου σε ασέλγεια από εκπαιδευτικό που παραδίδει μαθήματα στον ανήλικο, ο οποίος συμπλήρωσε τα 14 όχι όμως και τα 17 έτη.
2. Εν συνεχεία, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. πρωτ. Φ277/189/ΕΠ5175/Ε2/5-10-2017 Διαπιστωτική Πράξη του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, με την οποία διαπιστώθηκε η αυτοδίκαιη θέση σε αργία του Γ.Α., εκπαιδευτικού κλάδου ΠΕ04.02 του Γενικού Λυκείου Προαστίου, από 18-08-2017, καθώς, σύμφωνα με το αριθμ. πρωτ. 907/18-8-2017 έγγραφο της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Καρδίτσας, κατά του ανωτέρω έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για την προαναφερόμενη πράξη της κατάχρησης ανηλίκου σε ασέλγεια, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 103 του ν. 3528/2007, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 3 παρ. 2 περ. 1γ του ν. 4325/2015. Την 16^η-10-2017, η ανωτέρω διαπιστωτική πράξη κοινοποιήθηκε στον Γ.Α.
3. Ακολούθως, με το υπ' αριθμ. πρωτ. ΕΠ 56/09-11-2018 έγγραφο της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Καρδίτσας προς το Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Θεσσαλίας (Α' Τμήμα) ο Γ.Α. παραπέμφθηκε ενώπιον του ως άνω Πρωτοβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου για το παράπτωμα της αναξιοπρεπούς ή ανάρμοστης ή ανάξιας διαγωγής υπαλλήλου εντός ή εκτός υπηρεσίας, το οποίο προβλέπεται και τιμωρείται από τα άρθρα 107 παρ. 1 ε δεύτερο εδάφιο και 109 του ν. 3528/2007, όπως αντικαταστάθηκε με τον ν. 4325/2015 και ισχύει, καθώς και για την τιμωρητέα πράξη της διδασκαλίας σε φροντιστήριο, η οποία εμπίπτει στην απαγόρευση του ν. 1566/1985, άρθρο 14 παρ. 16 τελ. εδ. και η οποία στοιχειοθετεί το ειδικό πειθαρχικό παράπτωμα και ποινικό αδίκημα του άρθρου 13 παρ. 9 του ίδιου νόμου, έλκοντας για τον διορισμένο εκπαιδευτικό τις αυτές συνέπειες με την παράδοση ιδιαίτερων μαθημάτων.

4. Εν συνεχεία, με το υπ' αριθμ. πρωτ. 139/2019/10-6-2019 έγγραφο του Πρωτοδικείου Τρικάλων εστάλη προς την Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Καρδίτσας επικυρωμένο υπηρεσιακό απόσπασμα της υπ' αριθμ. 33 έως και 41/2019 απόφασης του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου (Μ.Ο.Δ.) Τρικάλων καθώς και της από 10-06-2019 βεβαίωσης της Γραμματέως του Μ.Ο.Δ. Τρικάλων σχετικά με την άσκηση έφεσης από τον Γ.Α. κατά της προαναφερομένης απόφασης του Μ.Ο.Δ. Τρικάλων και με την καταχώριση αυτής στο ειδικό βιβλίο ενδίκων μέσων του Μ.Ο.Δ. Τρικάλων με αύξοντα αριθμό 2/15-5-2019.

Ειδικότερα, με την προαναφερθείσα απόφαση του Μ.Ο.Δ. Τρικάλων ο ως άνω εκπαιδευτικός κηρύχθηκε ένοχος κατά πλειοψηφία κατ' άρθρο 342 παρ. 3 του Ποινικού Κώδικα και καταδικάσθηκε σε ποινή φυλάκισης δύο (2) ετών, η οποία ανεστάλη για μία τριετία. Επί πλέον αποστερήθηκε ο κατηγορούμενος των πολιτικών δικαιωμάτων του για ένα έτος.

5. Τέλος, με το υπ' αριθμ. πρωτ. ΕΠ 1/8-1-2020 έγγραφο της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Καρδίτσας (Τμήματος Γ' Προσωπικού) διαβιβάσθηκε η 235/2/2019 ληξιαρχική πράξη θανάτου του Γ.Α., που επισυνέβη στις 30-12-2019 και ζητείται να της καταστούν γνωστές οι ενέργειες στις οποίες οφείλει να προβεί για την επιστροφή στην οικογένεια του εκλιπόντος των αποδοχών αργίας που είχαν παρακρατηθεί, αφού ληφθούν υπόψη τα εξής: 1) ότι εκκρεμεί η ποινική δίωξη και η υπόθεση δεν έχει τελεσιδικήσει, μετά από έφεση που άσκησε ο θανών κατά της ανωτέρω απόφασης του Μ.Ο.Δ. Τρικάλων, 2) ότι εκκρεμεί η εξέταση της πειθαρχικής υπόθεσης κατόπιν παραπομπής αυτού στο Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Θεσσαλίας.

3) Περαιτέρω η ερωτώσα υπηρεσία επικαλείται την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την αυτοδίκαιη και εξ υπαρχής άρση των δυσμενών συνεπειών της αργίας, όπως η παρακράτηση αποδοχών και ο συνυπολογισμός του χρόνου της, σε περίπτωση θανάτου του διωκόμενου (βλ. ενδεικτικώς ΣτΕ 3692/2014, 2960/1994 7μ, 502/1995, 1565/1993, Ελ.Συν.2500/2016 κ.ά.).

Νομοθετικό Πλαίσιο.

6. Στο ν. 3528/2007 ορίζονται τα εξής: **άρθρο 103** « Αυτοδίκαιη Αργία. 1. Τίθεται αυτοδίκαια σε αργία : α)..... β) .....γ) Ο εκπαιδευτικός ή ο υπάλληλος που υπηρετεί σε σχολείο, σε βάρος του οποίου ασκήθηκε ποινική δίωξη για οποιοδήποτε έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή για οποιοδήποτε έγκλημα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής. 2. Ο υπάλληλος

επανέρχεται αυτοδίκαια στα καθήκοντά του, εάν εκλείψει ο λόγος για τον οποίο έχει τεθεί σε αργία. 3...»,

άρθρο 105 παρ. 2 : « Στον υπάλληλο που τελεί σε κατάσταση αργίας ή αναστολής άσκησης καθηκόντων, καταβάλλεται το ήμισυ των αποδοχών του. Το υπόλοιπο ή μέρος αυτού μπορεί να αποδοθεί σε αυτόν, μετά από ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του πειθαρχικού συμβουλίου, εφόσον απαλλαγεί με τελεσίδικη δικαστική απόφαση ή τιμωρηθεί με πειθαρχική ποινή κατώτερη από την οριστική παύση. Εάν ο υπάλληλος απαλλαγεί από κάθε πειθαρχική ευθύνη ή αποδειχθεί αβάσιμη η υπόνοια για έκνομη διαχείριση, επιστρέφεται το μέρος των αποδοχών που παρακρατήθηκε..... »,

άρθρο 113 : «Λήξη πειθαρχικής ευθύνης. 1. Ο υπάλληλος, ο οποίος απώλεσε την υπαλληλική ιδιότητα με οποιονδήποτε τρόπο δεν διώκεται πειθαρχικώς, η πειθαρχική όμως διαδικασία η οποία τυχόν έχει αρχίσει, συνεχίζεται και μετά την λύση της υπαλληλικής σχέσης με εξαίρεση την περίπτωση του θανάτου. 2. ....».

7. Επίσης στον ν. 4620/2019 «Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας» και στο άρθρο 368 αυτού ορίζονται τα εξής: « Πώς τελειώνει η ποινική δίκη. Η ποινική δίκη τελειώνει: α) με την καταδίκη ή την αθώωση του κατηγορουμένου· β) με την οριστική παύση της ποινικής δίωξης, όταν έχει γίνει παραίτηση από το δικαίωμα της έγκλησης ή όταν έχει γίνει ανάκλησή της ή όταν έχει αμνηστευθεί η πράξη ή έχει παραγραφεί το αξιόποινό της ή όταν ο κατηγορούμενος έχει πεθάνει· γ) με την κήρυξη της ποινικής δίωξης απαράδεκτης στις περιπτώσεις που υπάρχει δεδικασμένο ή εκκρεμοδικία (άρθρο 57) ή όταν δεν υπάρχει η έγκληση, αίτηση ή άδεια (άρθρα 41, 53, 56) που απαιτείται για τη δίωξη. Η δικαστική άφεση της ποινής και η απαλλαγή λόγω έμπρακτης μετάνοιας λογίζονται ως αθώωση του κατηγορουμένου.» (βλ. και άρθρο 370 του προϊσχύσαντος Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.).

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων.

8. Αφού ελήφθησαν υπόψη οι προπαρατιθέμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται και του σκοπού που υπηρετούν και από την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών, που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα υπηρεσία, διατυπώθηκαν δύο γνώμες:

9. Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας η οποία απαρτίσθηκε από τους Νομικούς Συμβούλους του Κράτους Αδαμαντία Καπετανάκη, Κυριακή Παρασκευοπούλου, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Αικατερίνη Γαλάνη, Ευάγγελο

Μαρίνη και Νικόλαο Μουκαζή (**ψηφοί έξι - 6**), προς την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. Μαρία Παπίδα (γνώμη χωρίς ψήφο), θα πρέπει να γίνουν δεκτά τα ακόλουθα:

α. Όπως έχει κριθεί υπό την τροποποίηση του άρθρου 103 του ν. 3528/2007 με το άρθρο πρώτο του ν. 4093/2012 (βλ. ΣτΕ 1900/2014), η επιβολή του μέτρου της αυτοδίκαιης αργίας αποσκοπεί στη διασφάλιση της απρόσκοπτης διερεύνησης των συνθηκών διάπραξης του παραπτώματος και της ομαλής λειτουργίας της υπηρεσίας και κατατείνει στην ενίσχυση και στη διαφύλαξη του κύρους της δημόσιας διοίκησης και το συμφέρον της υπηρεσίας, το οποίο στάθμισε ο ίδιος ο νομοθέτης, που επέλεξε το μέτρο αυτό για την εξυπηρέτηση του ως άνω θεμιτού σκοπού. Μετά την αντικατάσταση του άρθρου 103 με το ν. 4325/2015 (άρθρο 3 παρ. 2), προβλέφθηκε η επιβολή του μέτρου της αυτοδίκαιης αργίας στην περίπτωση που έχει ασκηθεί ποινική δίωξη σε βάρος εκπαιδευτικού ή υπαλλήλου που υπηρετεί σε σχολείο, για οποιοδήποτε έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας. Στην ως άνω περίπτωση διατηρήθηκε το διοικητικό μέτρο της αυτοδίκαιης αργίας, προφανώς λόγω του ιδιώνυμου χαρακτήρα του εγκλήματος ως εκ της σχέσεως που δημιουργείται μεταξύ εκπαιδευτικού - μαθητή, το οποίο τελεί σε συνάρτηση με την εκκρεμότητα της ποινικής υπόθεσης. Περαιτέρω, η επιβολή του διοικητικού μέτρου της αργίας γίνεται κατά δέσμια αρμοδιότητα, χωρίς να προηγείται προηγούμενη αιτιολογημένη απόφαση αρμόδιου διοικητικού οργάνου με στάθμιση αφενός του συμφέροντος της υπηρεσίας το οποίο εξυπηρετείται κατά το νομοθέτη με την άμεση λήψη του εν λόγω μέτρου αφετέρου των ιδιαίτερων περιστάσεων της κάθε υπόθεσης και της προσωπικότητας του εγκαλουμένου. Εξάλλου, το μέτρο της αυτοδίκαιης αργίας είναι από τη φύση του προσωρινό, συνεπάγεται την για λόγους δημοσίου συμφέροντος άμεση διακοπή της ενεργού άσκησης των υπηρεσιακών καθηκόντων του υπαλλήλου κατά τη διάρκεια της εκκρεμότητας της πειθαρχικής ή ποινικής υπόθεσής του και δεν λογίζεται ως ποινική ή πειθαρχική κύρωση. Η επιβολή του μέτρου αυτού δεν επιφέρει τη λύση της υπαλληλικής σχέσης ούτε την απώλεια της οργανικής θέσης ή του κατεχόμενου από τον υπάλληλο βαθμού ούτε αποτελεί πράξη απόλυσης από την υπηρεσία ή υποβιβασμού ή πράξη εκτέλεσης σχετικής απόφασης του πειθαρχικού συμβουλίου. Επίσης, με δεδομένο ότι η επιβολή του επέρχεται αυτοδικαίως από το νόμο, με μόνη τη συνδρομή των οριζόμενων στο άρθρο 103 του Υπαλληλικού Κώδικα αντικειμενικών προϋποθέσεων χωρίς την παρεμβολή ουσιαστικής κρίσης διοικητικού οργάνου, η διαπιστωτική πράξη που εκδίδεται σχετικώς, αν και έχει χαρακτήρα εκτελεστικής διοικητικής πράξης και συνεπώς, μπορεί να προσβληθεί αυτοτελώς με αίτηση ακύρωσης, δεν

διαφοροποιεί το έννομο αποτέλεσμα της αυτοδίκαιης εκτέλεσης της αργίας (βλ. ΣτΕ 1900/2014, 2163/2004, ΝΣΚ 8, 239/2017 κ.ά.).

β. Το ζήτημα της επιστροφής του παρακρατηθέντος ποσού των αποδοχών αργίας κρίνεται, σε κάθε περίπτωση, από το Πειθαρχικό Συμβούλιο, το οποίο, ασκώντας τη διακριτική του ευχέρεια, δεν υποχρεούται άνευ ετέρου να διατάξει την επιστροφή του παρακρατηθέντος ποσού των αποδοχών, αλλά δύναται να αποφασίσει και αντιθέτως, δηλαδή να μην αποδοθούν στον υπάλληλο οι αποδοχές που παρακρατήθηκαν κατά την διάρκεια της αργίας, υποχρεούμενο να αιτιολογήσει ειδικώς την αρνητική απόφασή του, με αναφορά στα πραγματικά περιστατικά που προκάλεσαν την ποινική ή πειθαρχική δίωξη και τη θέση του υπαλλήλου σε αργία και εκτίμηση της αντικειμενικής ύπαρξης του αδικήματος, του βαθμού υπαιτιότητας του υπαλλήλου στη δημιουργία των λόγων που προκάλεσαν τη θέση του σε αργία, των συνθηκών υπό τις οποίες τελέσθηκε το αδίκημα και των αιτίων τα οποία το προκάλεσαν, (πρβλ. ΣτΕ 2767/2014, 2233, 1702/2009, 1682, 1543/2004, 340/2001, 629/2000, 3844/1998, ΝΣΚ 239/2017 κ.ά.). Σε περίπτωση όμως που ο τεθείς σε αργία υπάλληλος «απαλλαγεί από κάθε πειθαρχική ευθύνη ή αποδειχθεί αβάσιμη η υπόνοια για άτακτη διαχείριση», η απόδοση σε αυτόν των αποδοχών που παρακρατήθηκαν κατά την διάρκεια της αργίας, είναι κατά νόμο υποχρεωτική και ενεργείται μόλις συντρέξει η αντικειμενική προϋπόθεση της πειθαρχικής απαλλαγής του, χωρίς να απαιτείται προηγούμενη απόφαση του οικείου πειθαρχικού συμβουλίου (βλ. ΣτΕ 245/2019, 2767/2014, 2233/2009), στην έννοια δε της πειθαρχικής απαλλαγής, η οποία συνεπάγεται, κατά τα ανωτέρω, την υποχρέωση της Διοίκησης να επιστρέψει τις παρακρατηθείσες αποδοχές αργίας, έχει κριθεί ότι περιλαμβάνεται, του νόμου μη διακρίνοντος, και η περίπτωση της απαλλαγής από την πειθαρχική ευθύνη λόγω παραγραφής (βλ. ΣτΕ 245/2019, Διοικ. Εφ. Αθ. 2560/2019, 2284/2019).

γ. Βάσει των ισχυουσών διατάξεων του άρθρου 105 παρ. 2 του ν. 3528/2007 η απόδοση των αποδοχών αργίας που έχουν παρακρατηθεί τελεί υπό τις αναβλητικές αιρέσεις, τις οποίες διαζευκτικά προβλέπουν οι διατάξεις του εν λόγω άρθρου. Έτσι, εφόσον ο υπάλληλος απαλλαγεί με τελεσίδικη δικαστική απόφαση ή τιμωρηθεί με πειθαρχική ποινή κατώτερη από την οριστική παύση, το πειθαρχικό συμβούλιο δεν υποχρεούται άνευ ετέρου να διατάξει την επιστροφή του παρακρατηθέντος ποσού των αποδοχών, αλλά δύναται να αποφασίσει να μην αποδοθούν στον υπάλληλο οι αποδοχές που παρακρατήθηκαν κατά την διάρκεια της αργίας, υποχρεούμενο να αιτιολογήσει ειδικώς την αρνητική απόφασή του. Εφόσον ο υπάλληλος απαλλαγεί από κάθε πειθαρχική ευθύνη ή αποδειχθεί αβάσιμη η υπόνοια για έκνομη διαχείριση,

επιστρέφεται το μέρος των αποδοχών που παρακρατήθηκε, χωρίς παρεμβολή αποφάσεως του οικείου πειθαρχικού συμβουλίου.

10. Λαμβανομένων υπόψη όσων εκτίθενται στις προηγούμενες παραγράφους θα πρέπει να γίνουν δεκτά, στην προκείμενη περίπτωση και τα εξής:

α) ο θανών εκπαιδευτικός νομίμως τέθηκε αυτοδικαίως σε κατάσταση αργίας, κατ' εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 103 παρ. 1 γ' του ν. 3528/2007 και, συνακόλουθα, νομίμως διενεργήθηκε η προβλεπόμενη από τις σχετικές διατάξεις παρακράτηση μέρους των αποδοχών του, εφόσον για τις δύο αυτές πράξεις (θέσης σε αργία και παρακράτησης μέρους των αποδοχών) συνέτρεχαν στο πρόσωπο του εν λόγω εκπαιδευτικού οι οριζόμενες από τις προαναφερόμενες διατάξεις προϋποθέσεις, κατά των πράξεων δε αυτών δεν ασκήθηκε ένδικο βοήθημα,

β) μέχρι το θάνατο του εν λόγω εκπαιδευτικού δεν πληρώθηκε καμμία των αναβλητικών αιρέσεων που κατά τα προεκτεθέντα προβλέπονται στις διατάξεις του άρθρου 105 παρ. 2 του ν.3528/2007, καθώς ο θανών εκπαιδευτικός δεν απηλλάγη με τελεσίδικη δικαστική απόφαση ούτε τιμωρήθηκε με πειθαρχική ποινή κατώτερη από την οριστική παύση και

γ) ο θανών εκπαιδευτικός δεν απηλλάγη από κάθε πειθαρχική ευθύνη, καθώς ο θάνατός του, κατά ρητή πρόβλεψη του νόμου, συνιστά λόγο λήξης της πειθαρχικής ευθύνης, όπως και της ποινικής δίκης, ο οποίος (λόγος) δεν μπορεί να εξομοιωθεί από τα μονομελή ή συλλογικά όργανα της Διοίκησης, χωρίς δηλαδή την παρεμβολή δικαστικής κρίσης, με λόγο απαλλαγής από κάθε πειθαρχική ευθύνη.

δ) Επομένως, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν συντρέχει καμμία των νομίμων προϋποθέσεων για την επιστροφή των παρακρατηθεισών αποδοχών αργίας σε κληρονόμους του θανόντος εκπαιδευτικού (πρβλ **Διοικ. Εφ. Αθ. 402/1993**).

11. Σε κάθε περίπτωση, αρμόδιο να αποφανθεί επί αιτήματος των κληρονόμων του θανόντος εκπαιδευτικού είναι το πειθαρχικό συμβούλιο, στο οποίο εκκρεμούσε η υπόθεση του πειθαρχικώς διωχθέντος εκπαιδευτικού, καθώς αυτό και μόνο διαθέτει όλα εκείνα τα στοιχεία, βάσει των οποίων θα πρέπει να εκφέρει ειδικώς αιτιολογημένη απόφαση περί των εφαρμοστέων στην προκειμένη περίπτωση διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 105 του ν. 3528/2007 και περί της συνδρομής ή μη των κατά τα προεκτεθέντα νόμιμων προϋποθέσεων περί αποδόσεως σε κληρονόμους του εν θέματι θανόντος εκπαιδευτικού των παρακρατηθεισών αποδοχών του και, συνακόλουθα, του ύψους αυτών. Εξάλλου, στην περίπτωση που το πειθαρχικό συμβούλιο απορρίψει το αίτημα των εν θέματι κληρονόμων του θανόντος εκπαιδευτικού,

αυτοί έχουν δικαίωμα να ασκήσουν προσφυγή – αγωγή ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.

12. Εξάλλου, το πειθαρχικό συμβούλιο δεν δεσμεύεται από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, αλλά και τα κριθέντα με την απόφαση 2500/2016 του Ελεγκτικού Συνεδρίου, καθώς οι αποφάσεις 3692/2014, 2960/1994 7μ, 502/1995, 1565/1993, 2458, 1946/2012, 3039/2007, 1848, 1849/2002, 244/1997 του Συμβουλίου της Επικρατείας αποτελούν μέρος μόνο της πάγιας νομολογίας του Δικαστηρίου αυτού, η οποία έχει διαμορφωθεί μόνον επί του θέματος, το αν συντρέχει νόμιμος λόγος συνέχισης από τους κληρονόμους θανόντος δημοσίου υπαλλήλου των δικών επί υπαλληλικών προσφυγών κατά αποφάσεων πειθαρχικών συμβουλίων, με τις οποίες έχουν επιβληθεί σε βάρος του θανόντος υπαλλήλου πειθαρχικές ποινές και όχι κατά διαπιστωτικών πράξεων αυτοδίκαιης θέσης θανόντος υπαλλήλου σε αργία, που καταρχήν έχουν εκδοθεί νομίμως και επιφέρει τις έννομες συνέπειές τους, χωρίς η νομιμότητά τους να έχει αμφισβητηθεί ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.

Επίσης, η απόφαση 2500/ 2016 του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν δεσμεύει τη Διοίκηση σχετικά με την αποδοχή ή μη ως νόμιμου του αιτήματος κληρονόμων του θανόντος υπαλλήλου σχετικά με την επιστροφή σ' αυτούς των παρακρατηθεισών από τον θανόντα αποδοχών αργίας, προεχόντως διότι το Ελεγκτικό Συνέδριο, κατ' επίκληση της ως άνω άσχετης επί του θέματος νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, εξέφερε κρίση (σκέψη 8), αποκλειστικώς και μόνο για να καταλήξει στο ότι η κατά περίπτωση αθώωση, απαλλαγή ή ο θάνατος του τελούντος σε αργία λόγω ποινικής δίωξης δικαστικού λειτουργού συνιστά νόμιμο λόγο αυτοδίκαιης άρσης του μη συνυπολογισμού ως συντάξιμου του χρόνου που τελούσε σε αργία, όσον αφορά στους κατά μεταβίβαση συνταξιούχους που έλκουν δικαίωμα από αυτόν, συνεκτιμωμένης της ειδικότερης ρύθμισης του άρθρου 11 παρ. 7 του π.δ. 169/2007 (Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων).

13. Επομένως, κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, το εν θέματι αίτημα των κληρονόμων του εν λόγω θανόντος εκπαιδευτικού θα πρέπει να περιέλθει στο πειθαρχικό συμβούλιο, στο οποίο εκκρεμούσε η υπόθεση του πειθαρχικώς διωχθέντος εκπαιδευτικού, καθώς αυτό και μόνο διαθέτει όλα εκείνα τα στοιχεία, βάσει των οποίων θα πρέπει να εκφέρει ειδικώς αιτιολογημένη απόφαση περί των εφαρμοστέων στην προκειμένη περίπτωση διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 105 του ν. 3528/2007 και περί της συνδρομής ή μη των κατά τα προεκτεθέντα νόμιμων προϋποθέσεων περί αποδόσεως σε κληρονόμους του θανόντος των παρακρατηθεισών αποδοχών του και, συνακόλουθα, του ύψους αυτών, αφού λάβει υπόψη του το σύνολο της

προπαρατεθείσας νομολογίας που αφορά ευθέως και άμεσα στο τιθέμενο υπό εξέταση αίτημα των κληρονόμων του εν λόγω θανόντος εκπαιδευτικού.

14. Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, η οποία απαρτίσθηκε από τον Προεδρεύοντα του Τμήματος, Σπυρίδωνα Παπαγιαννόπουλο, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ. και τους Νομικούς Συμβούλους του Κράτους, Ευφροσύνη Μπερνικόλα και Χρήστο Μητκίδη (ψήφοι τρεις – 3), το εν θέματι αίτημα των κληρονόμων του εν λόγω θανόντος εκπαιδευτικού θα πρέπει να περιέλθει στο πειθαρχικό συμβούλιο, στο οποίο εκκρεμούσε η υπόθεση του πειθαρχικώς διωχθέντος εκπαιδευτικού, καθώς αυτό και μόνο διαθέτει όλα εκείνα τα στοιχεία, βάσει των οποίων θα πρέπει να εκφέρει ειδικώς αιτιολογημένη απόφαση περί των εφαρμοστέων στην προκειμένη περίπτωση διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 105 του ν. 3528/2007 και εκείνο θα αποφανθεί περί της συνδρομής των κατά τα προεκτεθέντα νόμιμων προϋποθέσεων περί αποδόσεως σε κληρονόμους του θανόντος των παρακρατηθεισών αποδοχών του και, συνακόλουθα, του ύψους αυτών, αφού, όμως, λάβει υπόψη του την προαναφερόμενη νομολογία και ιδίως τις αποφάσεις 3692/2014 του Συμβουλίου της Επικρατείας και 2500/2016 του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Ειδικότερα, κατά τη γνώμη αυτή : α) είναι επαρκώς σαφές το σκεπτικό της απόφασης ΣτΕ 3692/2014, σύμφωνα με την οποία: «...μετά τον θάνατο του προσφεύγοντος δεν είναι κατά νόμο δυνατή η συνέχιση της κατ' αυτού πειθαρχικής δίκης, η δε απόφαση του πειθαρχικού συμβουλίου, κατά της οποίας έχει ασκηθεί προσφυγή ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, στερείται εφεξής εκτελεστότητας και αποδυναμώνεται εξ υπαρχής, συνεπεία του θανάτου του διωκομένου, μη καταλειπομένων σε βάρος των κληρονόμων του οιασδήποτε φύσεως εννόμων συνεπειών, δεδομένου ότι αίρεται εξ υπαρχής και αυτοδικαίως κάθε δυσμενής συνέπεια που επήλθε κατά τον νόμο εξαιτίας της αποφάσεως αυτής (ΣτΕ 2458/2012, 1946/2012, 3039/2009, 2489/2007, 1848, 1849/2002, 244/1997, 999/1996 7μ., 1565/1993, πρβλ. ΣτΕ 2960/1994 7μ.)». β) Ακόμη στη σκέψη 4 της απόφασης ότι «...αποκλείεται η συνέχιση της παρούσας δίκης εκ μέρους του συζύγου και της αδελφής της προσφεύγουσας, διότι μετά τον θάνατό της η προσβληθείσα πειθαρχική απόφαση στερείται εφεξής εκτελεστότητας, αποδυναμούμενη δε εξ υπαρχής, δεν αφήνει κάποια έννομη συνέπεια σε βάρος των κληρονόμων, δεδομένου ότι η θανούσα θεωρείται διατελέσασα κατά το μέχρι του θανάτου της χρονικό διάστημα στην υπηρεσιακή κατάσταση που θα διατελούσε εάν δεν είχε

εκδοθεί η εναντίον της πειθαρχική απόφαση, αίρονται δε αυτοδικαίως και εξ υπαρχής οι κατά τον νόμο δυσμενείς συνέπειες της αποφάσεως αυτής τόσο σε σχέση με την τυχόν παρακράτηση μέρους των αποδοχών, όσο και σε σχέση με τον υπολογισμό ως χρόνου αργίας του χρόνου από της εκδόσεως της πειθαρχικής αποφάσεως μέχρι του θανάτου της υπαλλήλου (ΣΤΕ 502/1995, 2960/1994, 1565/1993)». γ) Το ίδιο εξ άλλου σκεπτικό αποτυπώνεται και στη σκέψη 8 της υπ' αριθ. 2500/2016 απόφασης της Ολομελείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με την οποία: «...σε περίπτωση θανάτου του τελούντος σε αργία δικαστικού λειτουργού παύει οριστικά η ποινική δίωξη και τελειώνει η ποινική δίκη, όπως άλλωστε και η τυχόν εκκρεμής πειθαρχική δίκη. Ενόψει τούτου, το συνεπεία της ποινικής δίωξής του επιβληθέν σε βάρος του διοικητικό μέτρο της αργίας στερείται εφεξής εκτελεστότητας και αποδυναμώνεται αναδρομικά, λόγω του θανάτου του, ο δε αποβιώσας θεωρείται ως διατελέσας, κατά το μέχρι του θανάτου του διάστημα, στην υπηρεσιακή κατάσταση στην οποία θα βρισκόταν εάν δεν είχε εκδοθεί σε βάρος του το εν λόγω διοικητικό μέτρο (πρβλ. ΣΤΕ 3692/2014, 2458, 1946/2012, 3039/2007, 1848, 1849/2002, 244/1997)». δ) Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τη γνώμη που μειοψήφησε, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι αίρονται αναδρομικά οι συνέπειες του διοικητικού μέτρου της αργίας και ο αποβιώσας θεωρείται ως διατελέσας, μέχρι τον χρόνο του θανάτου του, στην υπηρεσιακή κατάσταση που θα βρισκόταν, αν δεν είχε εκδοθεί σε βάρος του η διαπιστωτική πράξη της αυτοδίκαιης αργίας, ενώ οι κληρονόμοι αυτού δικαιούνται τις αποδοχές που αυτός αποστερήθηκε κατά το εν λόγω διάστημα.

Απάντηση

15. Ενόψει όλων των προεκτεθέντων, στο ανωτέρω ερώτημα το Γ' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, γνωμοδοτεί, κατά πλειοψηφία, ως εξής:

Το εν θέματι αίτημα των κληρονόμων του εν λόγω θανόντος εκπαιδευτικού θα πρέπει να περιέλθει στο πειθαρχικό συμβούλιο, στο οποίο εκκρεμούσε η υπόθεση του πειθαρχικώς διωχθέντος εκπαιδευτικού, καθώς αυτό και μόνο διαθέτει όλα εκείνα τα στοιχεία, βάσει των οποίων θα πρέπει να εκφέρει ειδικώς αιτιολογημένη απόφαση περί των εφαρμοστέων στην προκειμένη περίπτωση διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 105 του ν. 3528/2007 και περί της συνδρομής ή μη των κατά τα προεκτεθέντα νόμιμων προϋποθέσεων περί αποδόσεως σε κληρονόμους του θανόντος των παρακρατηθεισών αποδοχών

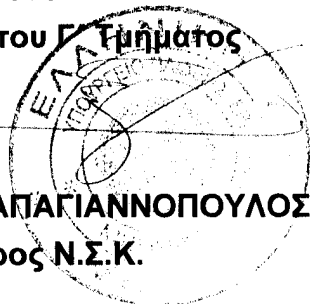
του και, συνακόλουθα, του ύψους αυτών, αφού λάβει υπόψη του το σύνολο της προπαρατεθείσας νομολογίας που αφορά ευθέως και άμεσα στο τιθέμενο υπό εξέταση αίτημα των κληρονόμων του εν λόγω θανόντος εκπαιδευτικού.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 9-10-2020

Ο Πρόεδρος του Γ. Τμήματος

Σπυρίδων ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Μαρία ΠΑΠΙΔΑ
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.